

HODNOCENÍ DOKTORSKÉ PRÁCE

Ateliér: Škola architektury AVU

Vedoucí práce: prof. Ing. arch. Miroslav Šik dr. h. c.

Doktorantka: Ing. arch. Magdalena Havlová

Název : Náš dům - Dostupná architektura bydlení

Crux rešerše

Bydlení jako domov je prvotní lidská potřeba a touha. Většina z nás nebydlí v domově, ale obývá domicil a pociťuje proto bydlení neustále jako krizi. Hledání a řešení krize bydlení bylo, je a bude esenciální lidskou starostí. Řešení najdeme či nenajdeme, podle toho, jakou hodnotu zaujímáme na kapitalistickém trhu, jestli vystupujeme jako vlastníci či nájemníci a jakou část své mzdy a svého majetku jsme ochotni a schopni vyčlenit pro bydlení. Magda Havlová se ve své práci věnuje těm, kteří si svůj domov nenajdou na trhu, ale pomocí solidárního kolektivu nájemníků a stavitelů a za podpory státu a humanitních nadací. Jde jí o sociální, obecně prospěšné bydlení v Čechách od jeho slavných prvorepublikových a většinou družstevních začátků, přes státně regulovanou výstavbu socialismu až do posttotalitní privatizace. Vybrala si lidsky, politicky a architektonicky vysoce relevantní téma, které v nás vzbuzuje emoce a ideologii.

Stavba rešerše

Trojdělení rešerše formou esejí, obrazů a synopse je nevšední a komplexní princip. Aby hodnocení rešerše dosáhlo určité úroveň, musí být kritik rešerše jak znalec různých etap vývoje, tak kritik umění a expert současné družstevní architektury. To není vůbec lehké.

Eseje rešerše

Práce je podložená analytickou, ba dokonce archivní fází, shromažďováním a dokumentací příkladů. Nejde ale o encyklopedii družstevnictví, která s akribií všechno porovnává a archivuje. Eseje popisují, hodnotí a propagují. Jde o výběr dobrých příkladů, tvorbu názoru. Koneckonců je smyslem práce né pohled a posteriori, ale pohled vpřed. Přesto musíme od práce očekávat, že nám svým selektivním pohledem něco důležitého nezamlčela. Ač nejsem znalec tak široké historie československého a českého sociálního bydlení, jsem vždy měl a mám i dnes dojem, že minimálně výběr, deskripce a evaluace staveb a témat dávají smysl. Po přečtení jsem nabyl pocitu, že mně autorka předkládá celistvý a koherentní názor. Rád bych poukázal na mnohé rétoricky sugestivní a čtivé části esejí.

Obrazy rešerše

Druhá část rešerše je výběr typických a patrně podle názoru autorky hodnotných staveb. Každá stavba je dokumentována krátkou tabulkovou deskripcí, plánem typického půdorysu a uměleckými fotkami, které sugestivně ilustrují vnějšek stavby. V deskripci staveb zazní důležité pojmy synopse. Revoluční a válečné zlomy, zestátnění a privatizace zlikvidovaly družstevní, státní a autorské archívy. Autorka musela mnohé půdorysy rekonstruovat

ze špatně čitelných předloh. Beze sporu by se dala dokumentace architektury a urbánního řešení rozšířit. Obrazy řešerše ale chtějí patrně především zaujmout a animovat. To je asi důvod, proč atmosféra fotek působí přívětivě, slunečně a tiše. Veškerá patina, tristesse a zesílená velkoměstská triviálnost, ale i déšť a špinavá pražská zima chybějí. Částečně to neleží jenom na selektivním oku autorky jako fotografa. Družstva často tu určitou idylu, tedy obraz nového domova, vyhledávala, jak volbou místa, tak i architekturou. Koneckonců šlo vždy nejenom o řešení krize bydlení, ale i o reformu životního stylu, o zahradní město a o nobilitaci slabších vrstev. A je pro mnohé z nás velkým překvapením, že určitá idyla všechny eskapády moderny, levé a pravé utopie přežila.

Synopse řešerše

Výstupem třetí části řešerše měl být - podle první intence autorky – pilotní projekt družstevní zástavby. Šlo by tedy o unikátní kreaci, o jednu aplikaci družstevních principů na jednom pozemku, s jedním specifickým zadáním. A navíc by se projekt realizoval bez přítomnosti zástupců družstva jako centrálního aktéra architektonického procesu. Po mnohých konzultacích se mnou, s architekty ze státní zkoušky se Magda Havlová rozhodla vytvořit něco, co bude víc než umělecký unikát, něco, co je závazné pro širší profesy, možná i pro začínající družstva a státní správu. Něco s velkou všeobecnou výpovědní hodnotou pro odbornou veřejnost. Zhotovila novou synopsi zadání, která vytyčuje různé póly solidární výstavby a jejího projektování. Jednotlivé elementy a problémy zadání jsou podkládány konkrétními příklady a projekty. Zase by se dal bez problému každý z 24 elementů rozšířit nebo obohatit o hodnoty multikulturalismu, participace a ReUse, typické pro mnohá družstva dnešní doby. Koneckonců i úvahy o solidnosti, ekonomické přiměřenosti a o majetkoprávním rámci by k tématu řešerše patřily, i když by svojí komplexností a specifitou nasměrovaly práci na jinou fakultu než je Škola architektury AVU.

Prezentace řešerše

Trojdělení řešerše formou esejí, obrazů a synopse odpovídá i trojdělení prezentace. Textová část shrnuje jednotlivé eseje se spoustou poznámek a ilustrací. Obrazy zabírají největší část práce, jsou jak ilustrovaná dokumentace hodnotných objektů, tak i něco jako výstavní katalog fotek. Synopse je nejkratší, každý z encyklopedicky krátce prezentovaných elementů by naplnil delší esej. Aparát na konci mohl být obohacen o zhuštěnou dokumentaci všech ostatních budov, které autorka zahrnula do své analytické fáze. Spolupráce s grafikem dala práci švih a zesílila čtivost.

Hodnocení řešerše

Jedním z významných výstupů práce je poznatek, že solidární bydlení je generováno a vyřešeno třemi politickými aparáty, nadačním, státním a družstevním. Každý z nich dominuje v jiné části Evropy, každý má svojí specifickou historii a staví obyvatele do jiné role. Další řešerše o dostupném bydlení by měly prohloubit ekonomické, zákonodárné a sociologické aspekty dostupnosti. Magda Havlová se koncentrovala na postavenou a programovou architekturu dostupnosti v Čechách od začátku 20.století až do 1990tých let. Sestavila dostupnost v historické progresi. Ukázala její historické etapy, jejich specifitu a také jejich zlomy a změny paradigmatu. I když by se na určitých částích jejího projektu dalo vědecky pokračovat, tak je řešerše pro naši dobu přesvědčivá v relevanci zvolené tematiky

netržního bydlení, v smysluplné šíři objevených, historiograficky a fotograficky zdokumentovaných a propracovaných budov a především v aktualizaci architektonického zadání, které se může stát katalogem otázek a odpovědí pro mnohé družstevní začátky. Z tohoto důvodu splňuje práce Magdy Havlové - podle mého úsudku - dobře všechny nutné předpoklady pro obhájení disertační práce.

Prof. Miroslav Šik
Praha Březen 2023

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'M' followed by a series of loops and a final upward stroke, likely representing the name Miroslav Šik.